

CS
7-8
(1,91)

Hrsg.: Ministerium für Schul-
wesen, Jugend u. Sport d.
Tschechischen Republik

Geschichte (Pflichtfach)
Geschichtsseminar (Wahl-
fach im 4. Jahrgang)

Lehrpläne für das 4jährige
Gymnasium

1. Aufl.

Prag: Fortuna, 1991.

Georg-Eckert-Institut BS78

1 234 106 1

Učební osnovy čtyřletého gymnázia

Dějepis
/povinný předmět/

Seminář z dějepisu
/volitelný předmět ve 4. ročníku/

Schválilo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
pod č.j. 17 668/91-20 ze dne 24. května 1991 s platností od 1. září 1991

Nakladatelství Fortuna

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schulbuchbibliothek

91/4347

CS

Z-8(1,91)

D ě j e p i s

I. Charakteristika a cíle předmětu

Cílem dějepisu je seznámit žáky s hospodářským, politickým a kulturním vývojem společnosti od jejího vzniku do současnosti a na základě tohoto poznání jim umožnit chápat a oceňovat všelidské hodnoty jako humanitu, svobodu, demokracii, porozumění, toleranci a kulturnost vztahů mezi lidmi a národy. Tím předmět přispívá k dosažení vzdělanosti a kulturní vyspělosti žáků. V souladu s těmito cíli je položen důraz především:

- na hlubší objasnění charakteru hmotné a duchovní kultury;
- na seznámení s dějinami každodennosti a dějinnou kontinuitou v rovině duchovní, hmotné, sociální a kulturní;
- na hlubší poznání díla a odkazu významných osobností našich a světových dějin;
- na seznámení s výsledky úsilí lidstva v boji za svobodu a lidská práva;
- na hlubší poznání regionálních dějin;
- na hlubší poznání dějin našich národů v kontextu se světovými dějinami.

Cílem předmětu není jen osvojování vědomostí, ale i rozvíjení dovedností a návyků nezbytných pro vysokoškolské studium a samostatné vzdělávání v oblasti společenských věd.

Vzhledem k zájmům žáků a jejich dalšímu studijnímu zaměření je nezbytné při výběru učiva a řízení vyučovacího procesu uplatňovat v jednotlivých větvích diferencovaný přístup.

V humanitní větvi větší časový prostor a zájem žáků o historii a ostatní společenskovední disciplíny umožňují vyučujícím hlouběji objasňovat historické události a společenské procesy a náročnějšími formami samostatné práce žáků rozvíjet jejich schopnosti, dovednosti a návyky.

Obsah předmětu tvoří výklad společnosti od jejího vzniku do současnosti. Učivo je vymezeno rámcově a pro všechny větve shodně. Rozvržení učiva do ročníků je závazné. Stanovení časové dotace pro jednotlivé tematické celky a rozvržení učiva do vyučovacích hodin je v pravomoci vyučujícího.

II. Obsah

1. ročník

Větev humanitní:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně
Větev přírodovědná:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně
Větev všeobecná:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně

Přehled tematických celků:

Větev humanitní

1. Úvod do studia dějepisu
2. Pravěk
3. Staroorientální státy
4. Antické Řecko
5. Antický Řím
6. Středověk od 5. do konce 9.století
7. Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

Větev přírodovědná a všeobecná

1. Úvod do studia dějepisu

2. Pravěk
3. Staroorientální státy
4. Antické Řecko
5. Antický Řím
6. Středověk od 5. do konce 9.století
7. Středověk od 10. do 12.století
8. Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

Obsah tematických celků

Úvod do studia dějepisu

Předmět a úkoly historické vědy. Historické prameny a literatura.

Prostředky, formy a metody práce.

Pravěk

Prehistorický člověk a lidská pospolitost - hmotná kultura, každodenní život, umění.

"Národy bez písma" v písemných památkách.

Keltská kultura. Bójové a Bohemia.

Staroorientální státy

Vznik prvních měst a předstátních útvarů.

Kolébky civilizace /Mezopotámie, Egypt, Indie, Čína/.

Říše starověkého Orientu a jejich kultura.

Antické Řecko

Civilizace měst /polis/.

Antické otrokářství. Námořní obchod. Starověká kultura. Řecká kolonizace.

Peloponéské války - boj oligarchie s demokracií.

Pokusy o politické a kulturní sjednocení středomořských a asijských civilizačních center /od řecko-perských válek k říším Alexandra Makedonského a jeho nástupců/.

Antický Řím

Etruská kultura a založení Říma.

Od římské Itálie /republika/ k římskému Středomoří /císařství/.

Římská kultura, římské právo.

Vznik křesťanství. Christianizace římského impéria a jeho rozpad.

Evropa a naše země v době římské.

Středověk do konce 9.století

Stěhování národů. Barbarské říše.

Politické a kulturní dědictví Říma - franská a byzantská říše.

Arabové a islám. Pokus o podmanění raně středověké civilizace.

Slované a jejich první státní útvary - Bulharská říše. Sámova říše.

Velkomoravská říše.

Středověk od 10. do 12.století

Počátky a mocenský rozmach českého státu.

Západní a východní křesťanství a jejich podíl na konstituování raně středověkých států.

Svatovojtěšská misie a vznik polského a uherského království.

Byzanc a Kyjevská Rus.

Vznik Svaté říše římské. Císařství a papežství - vzájemný vztah.

Normané. Počátky anglického a francouzského království.

Křížové výpravy do Svaté země.

Románská kultura, latinská a byzantská vzdělanost v Evropě a v českých zemích.

Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

2. ročník

Větev humanitní:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně
Větev přírodovědná:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně
Větev všeobecná:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně

Přehled tematických celků

Větev humanitní

1. Opakování
2. Středověk od 10. do 12.století
3. Středověk od 13. do 15.století
4. Počátky novověku
5. Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

Větev přírodovědná a všeobecná

1. Opakování
2. Středověk od 13. do 15. století
3. Počátky novověku
4. Období od pol. 17. do konce 18.století
5. Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

Obsah tematických celků

Opakování

Upevnění a systemizace základních poznatků získaných v 1.ročníku.

Středověk od 10. do 12.století /humanitní větev/

Obsah tematického celku je shodný s obsahem příslušného tema-

tického celku 1.ročníku přírodovědné a všeobecné větve.

Středověk od 13. do 15. století

Vrchol středověké civilizace. Počátky a rozvoj středověkých měst.

První univerzity.

Vzestup českého státu za posledních Přemyslovců.

Tatarský vpád a změny ve východní Evropě.

Vznik centralizovaných monarchií v západní Evropě. Stoletá válka.

Lucemburská epocha ve střední Evropě a v českých zemích.

Mocenský vzestup západní církve, opravná hnutí.

Husitství.

Střední Evropa v době paděbradské a jagellonské.

Turecká expanze v Evropě. Balkán, pád Cařihradu.

Konec tatarské nadvlády v Rusku. Postavení východní církve.

Gotická kultura a počátky renesance.

Počátky novověku

Objevné cesty. Vznik španělské a portugalské koloniální říše.

Přesun kulturních a hospodářských center v Evropě.

Renesanční humanismus, protestantská a katolická reformace.

Svatá říše římská národa německého.

Vznik středoevropského soustátí pod vládou rakouských Habsburků.

Boj Francie a Anglie proti hegemonismu španělských Habsburků.

Revoluce v Nizozemí.

Snahy o náboženskou toleranci v českých zemích před Bílou horou a stavovská opozice.

Třicetiletá válka, anglická revoluce.

Vyvrcholení náboženských a společenských konfliktů a změny v Evropě.

Kultura manýrismu.

Období od pol. 17. do konce 18.století

České země a střední Evropa v době pobělohorské. Rekatolizace. Habsburský absolutismus.

Kultura baroka.

Boj Anglie a Francie o světovládu. Střet absolutismu s parlamentarismem.

Mocenský vzestup Ruska v 18. století.

Osvícenský absolutismus v Prusku a zápas o habsburskou monarchii.

Dělení Polska.

Česká země v době slezských válek a osvícenských reforem.

Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

3.ročník

Větev humanitní:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně
Větev přírodovědná:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně
Větev všeobecná:	2 hodiny týdně, 66 hodin ročně

Přehled tematických celků

Větev humanitní

1. Opakování
2. Období od pol. 17. do konce 18. století
3. Období od konce 18. do 70. let 19. století
4. Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

Větev přírodovědná a všeobecná

1. Opakování

2. Období od konce 18. století do 70. let 19. století
3. Období od 70. let 19. století do 1. světové války
4. Období od počátku 1. světové války do 2. světové války
5. Období od počátku 2. světové války do současnosti
6. Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

Obsah tematických celků

Opakování

Upevnění a systemizace základních poznatků získaných ve 2. ročníku

Období od pol. 17. do konce 18. století /humanitní větev/

Obsah tematického celku je shodný s obsahem příslušného tematického celku 2. ročníku přírodovědné a všeobecné větve.

Období od konce 18. století do 70. let 19. století

První průmyslová revoluce v Anglii.

Vznik USA.

Velká francouzská revoluce. Napoleonské války.

Vznik rakouského císařství a vídeňský kongres.

Průmyslová revoluce v Evropě a v českých zemích.

Romantismus. Biedermaier.

Rozpad Svaté aliance a národně osvobozené hnutí v Evropě.

Rozmach liberalismu, nacionalismu a socialistických učení.

Národní obrození jako počátek formování české a slovenské národní společnosti. Česko-slovenské vztahy.

Revoluce v letech 1848-49 v Evropě a v našich zemích.

Vznik italského království a německého císařství.

Občanská válka v USA - průlom do výsadního postavení evropské civilizace.

Počátky samostatné české politiky v rámci monarchie.

Rakousko - uherské vyrovnání.

Období od 70.let 19.století do 1.světové války

Technicko-vědecká revoluce. Dělnické hnutí.

Evropa a svět. Vznik mocenských bloků.

Boj o kolonie. Balkánská válka.

Počátky politického pluralismu v českých zemích. Slovenská otázka.

Občanská společnost a její kultura.

Období od počátku 1.světové války do 2.světové války

První světová válka.

První československý zahraniční odboj. Vznik republiky.

Versailleský systém v Evropě.

Ruská revoluce a vznik SSSR.

Počátky totalitního myšlení a totalitních režimů v Evropě a v Asii.

Světová hospodářská krize. Nástup fašismu.

Demokracie ve stavu ohrožení - Československo, Evropa, svět.

Mnichov a jeho důsledky.

Kultura mezi válkami.

Období od počátku 2.světové války do současnosti

Počátek a průběh 2. světové války.

Druhý československý odboj.

Osvobození Československa a poválečné uspořádání světa.

Období studené války.

Poválečný vývoj v západní Evropě, USA a Japonsku.

"Třetí svět".

Poválečný vývoj v SSSR a v zemích "tábora socialismu".

Období vlády jedné strany v Československu.

Třetí odboj.

Vědecko-technická revoluce a problémy současného světa.

Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

4. ročník

Větev humanitní:

2 hodiny týdně, 66 hodin ročně

Přehled tematických celků

1. Opakování

2. Období od 70. let 19. století do 1. světové války

3. Období od počátku 1. světové války do 2. světové války

4. Období od počátku 2. světové války do současnosti

5. Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

Obsah tematických celků

Opakování

Upevnění a systemizace základních poznatků získaných ve 3.ročníku.

Obsah 2., 3. a 4. tematického celku je shodný s obsahem příslušných tematických celků 3.ročníku přírodovědné a všeobecné větve.

Upevnění, syntéza a zobecnění poznatků

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schulbuchbibliothek

III. Metodické doporučení

Historické události a společenské procesy vyučující vysvětluje v souladu s nejnovějšími výsledky historické vědy se zdůrazněním zásad humanity, demokracie a vlastenectví. K tomu využívá především nejnovější historické literatury a aktuálních článků v tisku dle vlastního výběru. V souvislosti s tím rozvíjí schopnosti, dovednosti a návyky žáků samostatně získávat poznatky z různých zdrojů, hodnotit je, aplikovat a začleňovat do poznatkového systému. Úkoly pro samostatnou práci žáků koncipuje jednak vzhledem k jejich zájmům, schopnostem a časovým možnostem a jednak k místním podmínkám /zaměření archivu, muzea, galerie, knihovny apod./.

Při řízení vyučovacího procesu je potřebné dodržovat správný poměr mezi poznatky sdělovanými a poznatky osvojovanými různými formami samostatné práce žáků. Zvýšenou pozornost vyučující průběžně věnuje soustavnému upevňování a systemizaci poznatků určených k trvalému osvojení, zejména pak v závěrečných hodinách tematických celků.

S e m i n á ř z d ě j e p i s u

I. Charakteristika, cíle a obsah předmětu

Cílem předmětu je rozšířit, prohloubit, upevnit, systemizovat a zobecnit společenskovední poznatky žáků získané v dějepise, ostatních předmětech a samostatným studiem.

Seminář je určen především těm žákům, kteří si zvolili dějepis jako ústní maturitní předmět a rozhodli se pro studium historie nebo některého společenskovedního oboru.

Obsah semináře, který navazuje na povinný předmět, tvoří soustava poznatků o vývoji společnosti od jejího vzniku do současnosti. V souladu s pojetím, cíli a obsahovým zaměřením povinného předmětu vyučující určí obsah semináře a časovou dotaci jednotlivých poznatkových okruhů. Jde především o následující okruhy:

- dějiny regionu;
- národní dějiny s přihlédnutím na specifiku národnostních menšin;
- dějiny kultury /vědy, techniky, umění, způsobu života/;
- významné osobnosti - jejich dílo a myšlenkový odkaz.

Vzhledem k zájmům a profesionální orientaci žáků a k místním podmínkám /možnosti archivů, knihoven, muzeí, galerií atd./ vyučující stanoví obsah, časovou dotaci a způsob výkladu výše uvedených poznatkových okruhů, případně i dalších.

Cílem semináře je vedle osvojování vědomostí rovněž rozvíjení schopností, dovedností a návyků nezbytných pro vysoko-

školské studium a samostatné vzdělávání v oblasti společenských věd. Zájem žáků o historii a z něho vyplývající úroveň vědomostí, dovedností a návyků vytvářejí předpoklady pro využívání seminárních forem a metod práce. Jsou to především slovní aktivizující metody - řízený rozhovor, diskuse, beseda a písemné metody - výpisky z odborné literatury, referáty, seminární práce apod.

II. Metodická doporučení

V úvodu každého tematického celku vyučující ve spolupráci se žáky zopakuje dříve osvojené poznatky o daném období nebo o dané problematice, seznámí žáky s úkoly a obsahem jednotlivých vyučovacích hodin a zadá úkoly pro samostatnou práci. V závěru každého tematického celku zhodnotí výsledky samostatné práce žáků a začlení nově získané vědomosti do jejich poznatkového systému.

Při řízení vyučovacího procesu užívá adekvátních forem a metod práce, dbá na dodržování správného poměru mezi poznatky žákům přímo sdělovanými a mezi poznatky osvojovanými různými formami samostatné práce a věnuje stálou pozornost systemizaci, upevňování a zobecňování získaných vědomostí. Při realizaci těchto cílů spolupracuje s archivy, knihovnami, muzei a galeriemi.

Doporučuje se, aby každý žák vypracoval seminární práci, jejíž téma zvolí podle vlastního zájmu a ve které prokáže schopnost pracovat s odbornou literaturou a historickými dokumenty.

Učební osnovy zpracovala odborná předmětová komise ve složení:

předseda: PhDr. Pavel Bělina, CSc., Historický ústav ČSAV,
Praha

členové: PhDr. Josef Harna, CSc., Historický ústav ČSAV, Praha
PhDr. Jan Hájek, CSc., Historický ústav ČSAV, Praha
Dr. Pavel Jiříčko, Obvodní pedagogické středisko,
Praha 4

PhDr. Jana Kovaříková, Filozofická fakulta UK, Praha
PhDr. Eliška Kunstová, gymnázium Praha, Nad alejí
Prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc., Filozofická fakulta UK,
Praha

PhDr. Helena Mandelová, gymnázium Praha, Voděradská
PhDr. Jaroslav Mervinský, gymnázium Praha, Na vítězné
pláni

Ladislav Mrákava, gymnázium Orlová

Miluše Pauleová, gymnázium Karlovy Vary

Ivana Pešková, gymnázium Poděbrady

Zdeněk Pokorný, gymnázium Česká Lípa

Marie Semerámová, gymnázium Hradec Králové

PhDr. Milan Švankmajer, Ústav dějin východní Evropy
ČSAV, Praha

Učební osnovy prošly oponentním řízením.

**Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
České republiky**

Učební osnovy čtyřletého gymnázia

Dějepis

Seminář z dějepisu

**Vydalo ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
v nakladatelství Fortuna, 110 00 Praha 1, Jungmannova 7
jako účelový náklad MŠMT ČR**

Publikace neprošla redakční ani jazykovou úpravou v redakci nakladatelství

Počet stran 16

1. vydání 1991

Náklad 500 výtisků

176 - 18 - 91

